

CZU:821.135.1-94(478).09

<https://doi.org/10.52505/filomod.2022.16.23>

**„JURNALUL UNUI SCRITOR (1972-2012)”
DE NICOLAE ESINENCU: REPERE IDENTITARE
ALE PERSONAJULUI DIARISTIC**

Inga SOROCEAN

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-5177-8811>

Institutul de Filologie Română „Bogdan Petriceicu-Hasdeu”, Chişinău

**”A Writer’s Diary” by Nicolae Esinencu: Identity
Markers of the Diary Character**

***Abstract.** “A writer’s diary (1972-2012)” by Nicolae Esinencu represents an interesting case of (re)construction of the self and essential self-definition in relation to external (social, literary, political) and internal (crises, anguish, revelations) events.*

We will follow in the writing the key defining identity markers for the diary character, this narrative self par excellence, from the effort to relive the “first self” related to the symbol of the parental home and the emblematic figures of the parents in the first chapter of the diary, to the attempts of autoscopy and disclosure of the essential self that stems from a reflexive consciousness bent on understanding the world and preoccupied with the national drama (the struggle for the Romanian language, the Latin script, the exit from the administrative tutelage of the Moscow Writers’ Union). Besides these, we will also discover the internal dialogue, the inner turmoil in the later chapters, which configure a search for the essences of the writer in a conflicting relationship with time.

***Keywords:** diary, identity, diaristic self, identity markers, narrative self, reflexive consciousness.*

***Rezumat.** „Jurnalul unui scriitor (1972-2012)” de Nicolae Esinencu reprezintă un caz interesant de (re)construire a sinelui și de autodefinire ființială în raport cu evenimentele exterioare (sociale, literare, politice) și cu cele interioare (crize,angoase, revelații).*

Vom urmări identificarea reperelor identitare definitorii pentru personajul diaristic, acest sine narativ prin excelență, de la efortul de retrăire a „primului sine” raportat la simbolul casei părintești, al figurilor emblematice ale părinților din primul capitol al jurnalului, până la încercările de autoscopie și de dezvăluire a sinelui esențial care decurge dintr-o conștiință reflexivă aplecată asupra înțelegerii

lumii și preocupată de drama națională (lupta pentru limba română, grafia latină, ieșirea de sub tutela administrativă a Uniunii Scriitorilor de la Moscova). Vom insista și asupra dialogului intern, a frământărilor interioare din capitolele ulterioare, care configurează o căutare a esențelor scriitorului aflat într-o relație conflictuală cu timpul.

Cuvinte-cheie: *jurnal, identitate, eu diaristic, repere identitare, sine narativ, conștiință reflexivă.*

Nicolae Esinencu, ultimul reprezentant al generației șaizeciste din literatura basarabeană, s-a impus în conștiința literară a epocii ca un scriitor singular, neconformist și excentric. „Copilul teribil” care nu ezită să arate cu degetul spre „monstruoasa scenă politică basarabeană” (Cimpoi, 1997, p. 207), dobândește rapid o identitate scriitoricească inconfundabilă, ușor recognoscibilă, criticii literari fiind solidari în viziune prin calificativele date: „poetul-scandal” (Țurcanu, 2011, p. 274), scriitor „neclasificabil” (Dolgan, 2011, p. 19), „inconformistul subversiv” (Simuț, 2011, p. 145), „un inconformist pur-sânge” (Dinu-Rachieru, 2011, p. 141).

Apariția volumului „Jurnalul unui scriitor (1972-2012)” reprezintă, din acest punct de vedere, o oportunitate de a descoperi date inedite despre viața personală a scriitorului, care ar putea confirma sau clătina certitudinea cititorului vizavi de cunoașterea totală a unei personalități literare. Realizat în Laboratorul de cercetări literare și bibliografice (LCLB) al Filialei „Onisifor Ghibu” a Bibliotecii Municipale „B. P. Hasdeu”, jurnalul este, așa cum remarcă criticul și istoricul literar Vitalie Răileanu, coordonatorul volumului, „o colecție de gânduri” nedatate, în cea mai mare parte, și aranjate, după principiul cronologic, în opt capitole tematice, fiecare având câte un motou sugestiv. Fuziunea dintre discursul memorialistic și cel diaristic, observabilă din primele pagini, ne dă posibilitatea de a-l recepta ca pe o poveste de viață care are în centru un personaj-scriitor în devenire, o *identitate narativă* înțeleasă ca un caz de *poliidentitate*, o *unitas multiplex* (Dumitru, 2003, p. 168), o construcție „*poli-identitară*” în sensul că reunește în sine mai multe identități: națională, familială, socială, profesională, culturală etc. În contextul demersului nostru interpretativ, vom numi aceste tipuri de identitate *repere identitare* prin care vom înțelege componentele esențiale care asigură coerență și permanență identității personale a eului diaristic. Astfel, vom urmări identificarea reperelor identitare necesare pentru definirea personajului-scriitor Nicolae Esinencu, acest sine narativ prin excelență, de la efortul de retrăire a „primului sine” raportat la spațiul-matrice al casei părintești, până la încercările de autodefinire a sinelui în baza reperelor culturale, profesionale și familiale. Nu vom neglija nici exercițiile de autoscopie și de dezvăluire a sinelui esențial

care decurge dintr-o conștiință reflexivă aplecată asupra înțelegerii lumii și a societății în care trăiește, o conștiință preocupată de drama națională oglindită în eforturile de sfidare a spiritelor libidinoase realist-socialiste din epocă și în aportul personal la recuperarea identității naționale, cu elementele ei specifice (lingvistice, literare etc.).

Capitolul liminar – „Tu-ți legea ta eu de copil” – reprezintă o încercare de aglutinare a primelor date biografice și funciare ale scriitorului. Privirea eului diaristic se îndreaptă melancolic spre timpuri imemorabile, reconstituind din apele tulburi ale memoriei chipul părinților, casa părintească, satul unde a copilărit. Acestea devin primele repere identitare și ființiale ale viitorului scriitor, elementele care îi asigură echilibrul existențial. Casa, ca localizare spațială, locul în care s-a născut și a crescut, depășește cadrul unui topos și devine „punctul de pornire, respectiv de orientare” în spațialitatea numită *lume* (Rotilă, 2016, p. 11). *Acasă* indică un punct generator de identitate, adică de sens, iar întoarcerea *Acasă*, prin exercițiul de rememorare, constituie „încercarea de retrăire a „primului sine”, o căutare a certitudinilor inițiale (naive) în existența sinelui” (Rotilă, 2016, p. 16). Reflecțiile diaristului sunt solid argumentate în acest sens: „A traduce дом (rus.) – casă, înseamnă să traduci numai zămislirea de casă, carcasa, cum s-ar spune, piatră, stuf sau olane și atât. Dar, în imaginația noastră, casă cuprinde mai mult – viața mea, viața mamei, viața tatei, a fraților, copilăria mea și a fiecăruia dintre noi, bucurii și fericiri, războaie și ani de restricție și tot așa ... Dar noi traducem simplu – дом (rus.) – casă. Dar cum rămâne cu restul? Cu viața care curge prin ea?!” (Esinencu, 2021, p. 12).

Pe de altă parte, revenirea la spațiul-matrice, echivalează cu o căutare a sensului existențial și o identificare a locului propriu în societate, capabil să genereze reperatele necesare pentru perceperea și cunoașterea sinelui, dar și pentru păstrarea certitudinii originilor: „Ca să nu-ți pierzi neamul, trebuie mereu să-ți porți rudele cu tine. Fie măcar chipurile lor, datele lor esențiale. Și mereu să le repeți [...]” (Esinencu, 2021, p. 16).

În fine, copilăria este percepută ca un reper esențial în construirea destinului și elementul integrator care asigură coerența sinelui. „Ne sprijinim de copilărie până la adâncă bătrânețe”, recunoaște diaristul (Esinencu, 2021, p. 16). Părinții au o pondere egală în conturarea sentimentului de *Acasă*. Figura maternă asigură armonia și echilibrul în spațiul protector al familiei: „mama era de-o bunătate unică și, dacă n-ar fi fost să ne miște ea, dar noi eram mulți, demult am fi fost prăpădiți” (Esinencu, 2021, p. 12), în timp ce tatăl este perceput de copii ca un mentor care le poate da certitudinea cunoașterii și a inițierii în lumea adulților: „tata, care a făcut două războaie, știa o brumă de rusească, putea să-i răspundă cumva fără prea multă gândire” (Esinencu, 2021, p. 13).

Îmbătrânirea părinților și conștientizarea apropierii inevitabilului sfârșit apasă ca o povară asupra memoriei eului, care încheie primul capitol pe o notă plină de dramatism:

„Mama șade în stânga mea, tata – în dreapta.

– Degrabă noi o să ne ducem, Nicolae, zice mama.

Știu despre ce vorbește. Sunt bătrâni și degrabă au să părăsească pământul acesta. Dar mă fac că nu știu despre ce-i vorba. Tac.

– Poate tată-tu a duce-o mai mult, eu însă nu mai pot ...

Aș vrea să plâng.” (Esinencu, 2021, p. 16).

Capitolul II, intitulat „Spre căutarea luminilor noastre” 1972-1973, cuprinde note din perioada studiilor moscovite de la Institutul de Literatură „M. Gorki”. Aflat printre alți 20 de de poeți din mai multe republici, scriitorul în formare își caută obsesiv reperele identitare care se concretizează în simbolul cultural al poetului național Mihai Eminescu despre care vorbește cu o însuflețire necaracteristică vârstei de 30 de ani: „Mă gândesc: Eminescu se putea naște numai pe pământ. Mă gândesc Eminescu se putea naște numai printre stele!” (Esinencu, 2021, p. 23). Anume din acest considerent, criticul literar Daniel Cristea-Enache identifică, în această parte a jurnalului, „mostre de entuziasm apologetic”, „un stil bombastic în corespondență cu un mod emfatic de gândire” (Cristea-Enache, 2021, p. 51). Dincolo de acest aspect în care nu trebuie să vedem neapărat o carență, reperăm un efort al emitentului de autodefinire într-un context cultural străin. Gestul de glorificare a poetului M. Eminescu poate fi îndreptățit dacă ținem cont de contextul istorico-literar din Basarabia anilor postbelici, marcat de propaganda comunistă care a vizat deznaționalizarea basarabenilor, crearea așa zisului „moldovenism sovietic” care a avut ca idee fixă, dincolo de cadrul politic și istoric, cultivarea unei „diferențe culturale și lingvistice” între populația românească din RSSM și cea din România (Șleahtițchi, 2019, p. 532). Până la moartea lui I. V. Stalin (1953), opera poetului Mihai Eminescu a contravenit „modelului moldovenist”. Mulți scriitori din această perioadă, oportuniști sau comuniști convingși, au acceptat pactul cu Partidul Comunist, devenind o portavoce a acestuia și bucurându-se de anumite privilegii destul de atractive (de exemplu, Em. Bucov, Andrei Lupan). Abia după dezghețul hrușciovist, scriitorii generației '60 (Vasile Vasilache, A. Busuioc, Gr. Vieru, Gh. Vodă, A. Codru, L. Damian etc.) vor avea acces la marile valori românești și universale, opera acestora stând sub semnul recuperării esteticului (Șleahtițchi, 2019, p. 542). Așa cum Nicolae Esinencu este ultimul venit în familia șaizeciștilor, debutând în 1968 cu volumul „Antene”, setea sa de „întoarcere la izvoare”, la modelele naționale, elogiul adus poetului Mihai Eminescu își găsesc justificare în paginile jurnalului.

Într-o altă ordine de idei, asocierea poetului național cu simbolul casei părintești relevă, din partea scriitorului N. Esinencu, efortul de definire a propriei identități și de recunoaștere a datelor funciare în baza unui reper cultural care reunește însemnele apartenenței etnice, lingvistice și literare. Afirmării precum: „Niciun poet de-al nostru încă, de la Eminescu încoace, n-a cântat cu gura pe deplin deschisă!” (Esinencu, 2021, p. 25) sau „Eminescu e casa părintească din care, încărcăți de lumină, pornim spre căutarea luminilor noastre.” (Esinencu, 2021, p. 36) trebuie interpretate ca aluzii evidente la situația literară și culturală din țară, unde, din cauza cenzurii, unii scriitori au preferat să tacă sau să camufleze adevărul, devenind părtași ai sistemului.

În capitolul III, „Zile zăpăcite cu „gura legată”, prin invocarea altor nume de scriitori din spațiul românesc (I. Creangă, Gr. Vieru. S. Vangheli, I. Druță), se conturează nevoia noastră de cultură, ideea de rezistență a națiunii în timp și de recunoaștere identitară într-un spațiu al hibridizării culturale: „Un popor mic se apără de dușmani, în timp, numai cu mari valori. În cazul nostru – cu Eminescu, Creangă, Druță ... și mai cu cine, dragi contemporani?! Dar aceeași problemă ar trebui să ne frământeze zilnic, pentru a ne înveșnici pământul, poporul!” (Esinencu, 2021, p. 42): „Sunt ferm convins – putem rămâne veșnici ca națiune numai prin artă, lirică, cultură, arhitectură, îndeosebi prin literatură. Literatura ar putea să ne facă patria veșnică!” (Esinencu, 2021, p. 45).

Începând cu aceste pagini, se conturează cu o mai mare precizie identitatea scriitorului principal și autocritic, care se privește fără sfială în oglinda notițelor diaristice și-și dezvăluie crezul artistic: „Toți îmi spun/Să mă supun./ Eu îmi spun/ Nu mă supun.” (Esinencu, 2021, p. 46); „M-am culcat/Pe harta Moldovei mele./ Nu, de aici / Nu mă mai mișcă / Nimeni!” (Esinencu, 2021, p. 54); „În literatură – ori scrii o minciună frumoasă, ori scrii un mare adevăr.” (Esinencu, 2021, p. 46).

În următorul capitol – „O carte cu care am să pun și pe unii scriitori pe fugă” – aflăm mai multe detalii despre proiectele literare esinencuiene, în special despre volumul „Copilul teribil”. La fel de mult interesează relațiile cu alți colegi de breaslă și primele experiențe (deloc plăcute) în funcție de secretar al Uniunii Scriitorilor, întrucât acestea completează identitatea personajului fixată într-un anumit context istoric și social. Din aceste relații interpersonale surprindem principiul dialogic de construire a identității, recunoașterea de sine prin *altul* și prin comunicarea cu *celălalt* relevând valorile morale ale celui care își definește sinele.

În cazul jurnalului, relația cu *altul* este tensionată și încordată, întrucât personajul N. Esinencu nu agreează lipsa de integritate morală, duplicitatea, „poza”. În crearea schițelor de portret moral pentru unii colegi de la Uniune, acesta scoate la iveală un adevăr incomod, susceptibil de a le clătina poziția

socială. O face, de obicei, cu o atitudine tranșantă, necruțătoare, de pe poziția unui observator dur, care evaluează individualitatea după criterii etice: „Meniuc era un om necomunicativ, neinteresant, retras, închis chiar. Comunica, dar foarte rar și atunci numai cu cine credea dumnealui că face. Cu cine să comunice dintre scriitori? Lupan, Bucov? Istru? Bălțan? Borșci? Țăstăleasa erau persoane de carieră, angajați în construcția puterii sovietice. Scrisul, în capul lor, era pe planul doi. Interesul lor era partidul, cariera, postul, epoleții. Cu Druță să comunice? Numai Druță la ora aceea era total dedicat literaturii. Țăstăleasa era adevărul. Druță însuși era necomunicativ. Mai putea, să zicem, cu Vieru, Damian, Vodă, Vatamanu, dar de ce n-o făcea? Vârsta? Talentul?” (Esinencu, 2021, p. 75).

Postul de secretar al Uniunii Scriitorilor produce o distorsionare a imaginii de sine a scriitorului, o receptare dureroasă, alterată de cei care nu văd cu ochi buni venirea sa în funcție: „Eu m-am angajat să lucrez, dar vai, Doamne, am bănuțit oare că mă angajez să fiu scuipat?! [...] Am bănuțit oare c-am să fiu insultat la fiecare pas, pe parcursul a două luni, iar la cele două ședințe de ieri și mai alaltăieri, să fiu insultat crâncen, în public, pe săturate, unde mi s-au spus de toate: ba că-s brută, ba că nu-s nimic, ba că, de la alegerea mea în postură de secretar la Uniunea [Scriitorilor], nu mai există democrație și tot așa.” (Esinencu, 2021, p. 78). Gestul nedrept și descurajant al străinului nu clatină însă conștiința de sine a personajului, ci întărește certitudinea cunoașterii de sine și a propriei valori: „Răspund în continuare: se striga la ședința de alaltăieri: „Cine sunt eu, de-mi permit atâtea?” Eu, dacă poate ați uitat, sunt Nicolae Esinencu. Am la treizeci de cărți, câteva filme, câteva piese. Bune-rele, dar sunt ale mele.” (Esinencu, 2021, p. 78). Ochiul treaz al eului care înțelege că este un actor indezirabil pe scena literară nu-și face iluzii deșarte și nici nu încearcă să facă impresie bună prin mimarea unei atitudini binevoitoare. Scrisul în jurnal rămâne, în continuare, o posibilitate de mărturisire a adevărului dureros și o cale sigură de purificare a sufletului rănit: „Oamenii care îmi doresc dispariția, oameni care, dacă eu în clipa asta aș muri, ar sări în sus de fericire sau ar scrâșni gemând: „am scăpat de acesta”; oameni care știu bine că eu știu totul referitor la mișcarea națională – ei n-au fost cu noi [...]” (Esinencu, 2021, p. 83).

Tema *relației cu altul* este dezvoltată în capitolul VII, Frământări politice la Uniunea Scriitorilor (1988-1989), de data aceasta prin raportarea sinelui la puterea politică care pune în lumină dilemele identitare ale personajului-scriitor, cauzate de mecanismele politice preocupate să fabrice identități false.

În incipit, este relevat planul de dobândire a independenței Uniunii Scriitorilor din RSS Moldova, după care urma, în mod firesc, căpătarea independenței Republicii prin revenirea la grafia latină și declararea limbii române ca limbă

maternă. Adunarea celor 73 de semnături din partea membrilor Uniunii Scriitorilor, necesare primei etape, se transformă într-o adevărată vânătoare, o odisee în care sunt descrise detaliat, cu ironie și stupefiere, tentativele de corupere din partea Partidului Comunist: întâlnirile secrete cu Țâu, Primul secretar de partid al orașului, vizitele repetate la Comitetul Central unde este primit, pe rând, de Bondarciuc, secretarul trei al Partidului, Pșeniciniov, secretarul doi al partidului, și Grosu, Primul secretar al Partidului. Toți trei îi vor propune drept mită o „Volgă” și pe toți N. Esinencu îi va refuza: „– Simion Cuzmici, am explicat și mai explic [...] niciodată nu am luat mită și fie blestemat cel din neamul meu căruia i se întinde mâna la mită. Scuzați.” (Esinencu, 2021, p. 130).

Momentul descris de diarist denotă o strategie identitară specifică puterii care vrea să-și subordoneze activitatea individului prin tendința de politizare a spațiului privat. În viziunea sociologului Dan Lungu, puterea politică a unui stat totalitar încearcă să inițieze un proiect de construcție de identitate prin „anularea identității personale [a individului și a scriitorului] și reducerea identității sociale la identitatea politică” (Lungu, 2012, p. 134). Printre mecanismele generale folosite se numără manipularea, propaganda, îndoctrinarea, cenzura. În timp ce unii scriitori folosesc strategiile intermediare și cele din proximitatea polului pragmatic al identității, adică forme variate de conformism în raport cu puterea, refuzul scriitorului N. Esinencu de a primi „Volga” ca recompensă face parte dintr-o strategie din proximitatea polului ontologic al identității, ceea ce înseamnă că „actorul social” (scriitorul) rămâne fidel propriilor principii, evaluându-și, în acest fel, sistemul de valori și impunându-și, în plan social și profesional, propria valoare.

Un alt Esinencu, introvert și emotiv, vom repera în scenele din viața de familie descrise în capitolul V, „Noi nu mai avem dreptul să murim”. Relația personajului-scriitor cu soția Antonina (To) înregistrează un salt din raționalitate în trăire, o cufundare în subteranele ființei. Scriitorul trăiește sentimentul vinei față de cea care îl inspiră și fără de care nu se percepe ca scriitor. Viața de familie și scrisul nu se prea împacă, ceea ce întunecă fericirea vieții de cuplu: „Când scriu, descopăr că uit complet de soție și asta mă-nfurie grozav” (Esinencu, 2021, p. 96). După o revenire târzie acasă, personajul caută soluții pentru a reface fisura în relație și recurge, în interioritatea eului, la confesiuni amoroase și momente de sinceritate cu sine. „Inspirație, inspirație, inspirație! Ah, și de ce n-aș recunoaște odată și pentru totdeauna că fără To eu nu semnez nimic? Sunt mort. Nu-s” (Esinencu, 2021, p. 101); „Sfinte, ce mai tip sunt și eu! Iubesc și nicum nu-i pot spune că ea și numai ea, To, este și va rămâne prima și ultima mea iubire. Eu o iubesc la nebuneală, păstrând în mine taina c-o iubesc la nebuneală.” (Esinencu, 2021, p. 102). Acest proces de denudare a sufletului ne permite accesul la partea cea mai intimă a sinelui,

o regiune precară, purtătoare de remușcări, regrete, culpe: „Am obijduit-o, îmi zic, și-am obijduit-o rău. Ticălosule, îmi zic. Ticălosule, îmi zic. Acționează, ticălosule! Acționează, acționează și numai acțiunea ta o poate întoarce cu fața spre tine, cu zâmbetul spre tine.” (Esinencu, 2021, p. 102).

Un astfel de dialog intern, echivalent unei *răsuciri* a conștiinței către sine, este surprins, în pagilile jurnalului, după apariția volumului „Copilul teribil” (1979). Exercițiul de aproximativ cinci pagini aduce în scenă un *eu hermeneutic*, interpretativ (Liiceanu, 2021, p. 74), instanță care interoghează eul vorbitor, îi comentează acțiunile, vorbele, gândurile, generând, astfel, o fracturare paradoxală a conștiinței și o inițiere a unui discurs pe două voci:

„Eu: Acum, când ți-a apărut cartea, ce are de zis Nicolae Esinencu?

Tot eu: Multe.

Eu: E cartea pe care ați dorit-o?

Tot eu: Foarte mult.

Eu: Deci ar trebui să fiți fericit. Caz rar când un scriitor se bucură de cartea apărută.

Tot eu: Am spus că mă bucur?

Eu: Aveți motive să fiți trist?

Tot eu: Dacă ar fi fost numai motive și dacă ar fi să fiu numai trist. Am și lacrimi.

Eu: Adevărate?

Tot eu: Lacrimi de copil obijduit.

Eu: De copil teribil.

Tot eu: Am zis de copil obijduit. Un copil care s-a trezit cu un harbuz în brațe. Vine, îi ia harbuzul și îi dă numai o hrincă. Îi ia apoi hrinca și îi dă numai o bucată. Îi ia apoi bucata și îi dă numai o coajă. După care i se dă peste mână că îndrăznește să țină așa ceva în mână.” (Esinencu, 2021, p. 64-65).

În acest dialog autoreferențial se întrevede o stare de nemulțumire, decepție chiar, în legătură cu laconismul aprecierilor din partea prietenilor-scriitori. Pe de altă parte, șirul de întrebări și răspunsuri trădează efortul scriitorului de a se înțelege mai bine, de a-și confirma statutul de scriitor-explorator de terenuri noi. Este, poate, și o formă de căutare a esențelor dincolo de sine, în produsul artistic conceput ca o „revărsare din ființă” și un reper esențial în perceperea identității personale.

Gândurile expuse în ultimele pagini ale jurnalului denotă o conștiință reflexivă aflată într-o relație conflictuală cu timpul, aducând în prim-plan frustrarea ontologică a ființei umane trecute prin viață. La cei 70 de ani, vârstă a totalurilor, diaristul constată cu regret că își încheie priplul existențial, că nu mai are dreptul la timp: „Mereu mi s-a părut: am timp, am timp – reușesc. Reușesc să-mi scot soția la o plimbare, la un teatru sau să o duc măcar o dată în România. Ba să mai scriu asta, aia. Și acum e târziu – insult. Și tocmai

ea, soția – nu! Totul s-a prăbușit în mine! Pentru totdeauna?! Și asta acum, când am 72 de ani! Și asta acum, când încă n-am scris nimic din ce am vrut.” (Esinencu, 2021, p. 169). Identitatea sa de scriitor, așa cum remarcă autorul însuși, stă sub semnul singurătății și al singularității: „Eu m-am născut fără generație și am să plec fără generație. [...] Eu am venit singur și-am să plec singur.” (Esinencu, 2021, p. 169).

În concluzie, „*Jurnalul unui scriitor*” reprezintă un text-mosaic care consolidează imaginea scriitorului Nicolae Esinencu – o conștiință reflexivă, analitică, militantă și temerară. Raportarea sinelui la spațiul-matrice al copilăriei, la modelele culturale, la mediul social, familial, profesional și politic, ne-a permis să identificăm reperele identitare esențiale pentru înțelegerea personajului diaristic ca model de identitate narativă definită prin aspirații și căutări firești ale ființei, în efortul ei de poziționare în societate, identitate care impresionează nu atât prin spiritul „teribilist”, cât prin sinceritatea exprimării adevărului și a convingerilor etico-estetice atât de importante pentru crearea unui model propriu *de-a-fi-în-lume*, respectiv *de-a-fi-în-literatură*.

Referințe bibliografice:

1. CIMPOI, Mihai. *O istorie deschisă a literaturii române din Basarabia*. Chișinău: Arc, 1997, 431 p.
2. CRISTEA-ENACHE, Daniel. Scriitor de limbă română. În: *România literară*, nr. 51-52, 2021.
3. DINU-RACHIERU, Dinu. Un om liber: Nicoale Esinencu. În: *Nicolae Esinencu. Spectacolul operei literare*. Chișinău: Profesional Service SRL, 2011, p. 141-144.
4. DOLGAN, Mihail. Un original spărgător de tipare: Nicolae Esinencu. În: *Nicolae Esinencu. Spectacolul operei literare*. Chișinău: Profesional Service SRL, 2011, p. 17-21.
5. DUMITRU, Marius. *Identitate. Poliidentitate. Criza identităților*. În: *Revista Sinapsa*. 2008, Nr. 2, p. 168-193.
6. ESINENCU, Nicolae. *Jurnalul unui scriitor (1972-2012)*. Ediție inedită, coordonată de Vitalie Răileanu. Iași: Junimea, 2021, 191 p.
7. LIICEANU, Gabriel. *Impudoare. Despre „eu” va fi vorba*. București: Humanitas, 2021, 363 p.
8. LUNGU, Dan. *Construcția identității într-o societate totalitară. O cercetare sociologică asupra scriitorilor*. Ediția a II-a. Iași: Editura Universității „Alexandru Ioan Cuza”, 2012, 282 p.
9. PURICE, Oana. *Jurnale și memorii în România comunistă*. București, 2020, 476 p.
10. ROTILĂ, Viorel. *Despre acasă. În căutarea identității*. Iași: Institutul European, 2016, 187 p.
11. SIMUȚ, Ion. Inconformistul subversiv. În: *Nicolae Esinencu. Spectacolul operei literare*. Chișinău: Profesional Service SRL, 2011, p. 145-149.

12. ȘLEAHTIȚCHI, Maria. Literatura în comunism. În: *Panorama comunismului în Moldova Sovietică. Context, surse, interpretări*. Iași: Polirom, 2019, p. 531-557.

13. ȚURCANU, Andrei. Poetul-scandal Nicoale Esinencu. În: *Nicolae Esinencu. Spectacolul operei literare*. Chișinău: Profesional Service SRL, 2011, p. 274-275.

Notă: Articolul a fost realizat în cadrul proiectului de cercetare 20.80009.1606.03 *Contexte socioculturale autohtone și interconexiuni europene în creația populară și literatura cultă din Basarabia (sec. XIX până în prezent)*, Institutul de Filologie Română „B. P.-Hasdeu”.